3 2044 107 251 431

MH
270.1
L64

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
CORTICE PERUVIANO
EIVSQUE PRAECLARO IN FEBRIBVS
LENTIS VSV

Q V A M

AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS AC GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN CELEBERRIMA ACADEMIA IVLIA CAROLINA
P R A E S I D E

VIRO ILLVSTRI ET EXPERIENTISSIMO

IO. GOTTLOB KRÜGERO

MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORE ET PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO ACADEMIAE IMPERIALIS NATVRAE
CVRIOSORVM ET REGIAE BORVSSICAE SCIENTIARVM SODALI
FACVLTATIS MEDICAE H. T. DECANO

PRAECEPTORE FAVTORE AC PATRONO

AD VRNAS VENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS PRIVILEGIIS
ATQVE IMMVNITATIBVS DOCTORALIBVS
MORE MAIORVM LEGITIME
IMPETRANDIS

IN IVLEO MAIORI

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
S V E M I T T I T

A V C T O R

IO. GODOFREDVS LVDOVICVS LINDEMANN

B R V N O V I C E N S I S

A D D I E M V I I O C T O B R . M D C C L V I I

HELMSTADII

LITTERIS VID. B. PAVL. DIETER. SCHNORR,
ACAD. TYPOGR.

K

L.

1870
 1871
 1872

1873
 1874
 1875

1876
 1877
 1878

1879
 1880
 1881

1882
 1883
 1884

1885
 1886
 1887

V I R O

I L L V S T R I E T G E N E R O S I S S I M O

D O M I N O

D. H E N R I C O I O A N N I

D E M E I B O M

S E R E N I S S I M O D V C I B R V N O V I C E N S I V M E T

L V N E B V R G E N S I V M A C O N S I L I I S A V L A E

C O L L E G I I M E D I C I D V C A L I S B R V N O V I C E N S I S

D E C A N O G R A V I S S I M O E T P R A E P O S I T V R A E

S. B L A S I I C A N O N I C O

P R A E C L A R E M E R I T O

P A T R O N O A C P R O M O T O R I

P L V R I M V M S V S P I C I E N D O E T P I E N T I S S I M E

D E V E N E R A N D O

H A N C D I S S E R T A T I O N E M

I N A V G V R A L E M

P I E T A T I S E T O B S E R V A N T I A E

M O N V M E N T V M

S V B M I S S E

C O N S E C R A T

A V C T O R.

PROOEMIUM.

Nullam plane existere artem vel scientiam, quae non indies nova capiat incrementa, novisque subinde inventis locupletetur, nemo nisi laudabilis ardoris, quo ad veritatem latentem in vestigandam flagrant eruditi, ignarus in dubium vocabit. Dicti veritatem inprimis confirmat ars nostra salutaris. Seculum enim hoc, in quo vivimus, nobis exhibet nobilissimorum inventionem medicamentorum, quorum legitimo usu tot mortales pristinae

redditi salutis, ac orci faucibus erepti felici fato fuere. Primum horum, quod mihi in mentem venit, est illud famigeratissimum antiphlogisticum, quod indies a celeberrimis Medicis felicissimo cum successu scopo refrigerandi, motus temperandi, spasmosque compescendi in usum vocatur. Felices, si sua bona norint Medici Itali, et calidiorum regionum, qui hoc refrigerante medicamento plerumque neglecto in febribus magis antiquum morem sequuntur non semper laudabilem. Vñus internus camphorae in febribus malignis in recentiorum inventorum numerum etiam merito est referendus, putrefactioni enim obicem ponit, et optime resolvit, vasaque libera reddit obstructa. Taceo reliqua, quibus ars nostra locupletata indefessa Medicorum industria est: medicamentum eximiae virtutis ad morbos profligandos unicum adhuc commemorabo, corticem nempe peruvianum, medicamentum certe egregium et dixerim vere divinum. Vñus eius salutaris tantum fere in febribus intermittentibus primo innotuit post varia licet fata ac contentiones non exiguas, sed successu temporis, cum tot ofores non haberet amplius, ille cortex in aliis quoque morbis a celeberrimis Practicis in auxilium est vocatus, nempe in febribus non solum continuis, sed aliis quo-

quoque praecipue periodicis morbis, et qui febrem coniunctam habent, quorum quanta sit multitudo, quis est qui igneret? Quis olim cogitasset de cortice peruviano in haemophthysi, in qua ob coniunctam febrem utilissimus deprehenditur, et cui in mentem venisset, illum in epilepsia adhibere, quum tamen si periodica est, eius usus praestantissimus deprehendatur. Haec experientiae consona esse confirmat celeberrimus TORTVS in Therapia p. 294 qui affirmat „intermittentes febres subintrantes primum „tum proportionatas demum continentes factas sanari „cortice posse. Porro in febribus lentis providendum, ut crasis et mixtio ipsius sanguinis ab intima dissolutione et colliquatione, quam continuus calor minatur, vindicetur et aequilibrium inter calidum et humidum conservetur. Hunc in finem salubria sunt a Medicis passim laudata leniora adstringentia et roborantia. Celeberrimus HOFFMANNVS in Therapia speciali p. m. 246. de febre lenta ita pronunciat. „ Nec pla- „ ne omittendus cascarillae usus et ipse quoque chi- „ nae cortex. „ Huic etiam effato HOFFMANNI adfentitur celeberrimus HEISTERVS alter Hippocrates in Compendio Practico p. 113. Nec non exserit effectum cortex noster in variolis, quia semper cum febre

febre sunt coniunctae. Confer. MORTONI Pyretolog. de febribus inflammatis. p. 121-128. In aliis etiam morbis per periodos adfligentibus effectum edit praestantissimum, ad quorum classem pertinet hemicrania periodica sine febre. Vid. MORTON l. c. Histor. 27. p. 100. In ophthalmia periodica summe dolorifica utitur TORTVS in Therapia p. 330. Hydropem quoque sanare cortex noster deprehenditur, nam tonum dat vasis lymphaticis propter vim subadstringentem. conferatur ELIAE HEISTERI peculiaris hac de re dissertatio. Praestantissimum etiam noster cortex adfert aegroto levamen in gangraena et sphacelo, diro morbi genere, confer. Illustris Werlhof p. 332. ut taceam plura. Dantur autem nonnulli Medici, qui usum corticis nostri in febribus lentis plane averfantur, quamvis experientia doceat, praestantissimum usum in his exserere febribus. Hoc argumentum itaque dignum nobis visum fuit ulteriori disquisitione eamque ob causam et corticis peruviani descriptionem suppeditabo et de eius praestantia in febribus lentis nonnulla proferam, periculum facturus, quid valeant vires, humeri quid ferre recusent. Faxit Summum Numen, ut omnia in veritatis medicae emolumentum aegrotantiumque cedant salutem.

§. I.

HISTORIA.

Antequam praeclarum corticis peruviani usum in febribus praesertim lentis ostendam, non inutile censeo brevibus indicare, quod ad historiam illius naturalem pertinet. Cortex, licet tam Medicis quam Pharmacopolis ipsisque non raro aegrotis notissimus sit, arboris tamen descriptionem botanicam genuinam apud autores materiae medicae nondum invenio omnibus numeris absolutam, licet de cognoscenda arbore, quam cortex vestit, fuerint solliciti Botanici, donec e societate regia scientiarum Parisiensi Domino de la Condamine (a) contigit in itinere quod Americam meridionalem speciatimque urbem Loxam in regno Peruano sitam, instituit arborem quavis anni tempestate folia, flores et fructus proferentem videre. Qui quidem supra citatus auctor gallico idiomate et descriptionem et iconem rami arboris una cum tota fructificatione actis gallicis inseruit, arborem vero nec ad systematicorum classes nec genera reduxit, meum itaque esse arbitror, primo nomen et descriptionem arboris tradere, dein ad classes et genus referre, post ex analysi chemica mixtionem illius corticis ostendere.

§. II.

NOMEN ET AETIOLOGIA.

Nomen et Aetiologiam quod attinet, ex erudite de hac re scripta dissertatione Med. Doct. Eberhard

B

Rosen.

(a) Vid. L' histoir. de l' Acad. R. A. 1733. p. 226 seqq.

Rosén patet, quod Europaeis primum Ann. 1638 cognitus sit arboris cortex. Ait nimirum Autor
 „ De Americano bene meritus praefectus Loxae
 „ Hispanus in mercedem benefactorum arcano hoc
 „ donatus est. Hic quidem uxorem proregis comi-
 „ tis del Cinchon febre tertiana misere decumbentem
 „ cortice sanavit, unde fama crevit Pharmaco et no-
 „ men accepit pulveris Comitissae seu del Cinchon
 „ (a) forte et Chinae. Hispaniam vero delatus cortex
 „ circa annum 1640 tum vero Romam ad cardinalem
 „ de Lugo, Iesuitis maxime id procurantibus pul-
 „ vis patrum Iesuiticus vel Cardinalis de Lugo ap-
 „ pellatus est. Arboris nomen itaque est *Cinchona*
Quinquina, quoque *Kina Kina*, Peruanis vero nunc
Corteza seu *Cascara* de Loxa et *Cascarilla* vocatur,
 veteri nomine *Palo de Calenturas* abolito. (b)

§. III.

DESCRIPTIO.

Cinchona. Quinquina Condamin. Aët. Gall.
 1738.

Radix caudex descendens radiculis confertus.

Caudex ascendens arboreus ramosissimus, cortice
 crasso, tectus epidermide striato-rimosa.

Rami ascendentes simplices foliis oppositis conferti
 pedunculis terminalibus.

Folia

(a) Exinde forsan nomen *Cinchona*.

(b) H. d. l' Acad. Roy. l. c. p. m. 237.

Folia petiolata , integerrima , ovato lanceolata nitida , subtus magis quam supra viridia utrinque nervosa , nervus folii medium a basi apicem versus percurrentes , qui utrinque nervulos alternantes ut plurimum septem laterales dispergit rubro colore notatos.

Pedunculi ex axillis foliorum prodeuntes , solitarii , multiflori , quorum singulus plurimos emittit pedicellos , floribus confertos.

Braëteae duae oppositae ovato lanceolatae integerrimae , foliis multo minores ad basin hinc inde pedicello adnatae.

Calix perianthium , monophyllum , quinquefidum , persistens respectu corollae minimum laciniis lanceolatis aequalibus , ovarium arcte cingens.

Corolla monopetala infundibuliformis. Tubus cylindraceus calice multo longior. Limbus patulus , quinquefidus , margine ferratus denticulatus , cuius superficies interna colore gaudet pulchre rubro , cocco simili , magis autem versus limbi extremitates pallido. Tubi superficies externa deformate rubro , insuperque lanugine tecta alba.

Stamina filamenta quinque minima tubo adnata. Antherae oblongae pallidae.

Pistillum germen subrotundum infra receptaculum floris , stylus filiformis longitudine corollae ,

stigma duobus divisum lobis, patens viride.

Pericarpium capsula subrotunda coronata calice patenti maioreque corolla delapsa facto, bilocularis, univalvis, valva repraesentat pelliculū nitidum flavescens, capsula exsiccata a basi versus apicem bifariam dehiscit.

Semina oblonga compressa, foliolo rubello simillima, in medio magis quam apice inflata, rudimento novae plantae foeta marginata.

Receptaculum oblongum et basi et apice acuminatum, grano avenaceo simillimum, cui semina imbricatim adnata sunt.

§. IV.

C L A S S E S.

Ex data descriptione classes facile ad quas *Cinchona* amandari debet formari possunt.

Cinchona itaque est secundum

Caesalpinum. Arbor corde e basi feminis

Morisonum. Arbor capsula biloculari.

Raium. Arbor fructu umbilicato. Calix a flore delapso residuus fructum coronans.

Hermannum. Arbor gaudens flore petalode fructu umbilicato seu calice coronato sicco.

Boerhaavium. Arbor monopetala ovarium intra florem, fructu unicapsulari biloculari.

Rivi-

Rivinum. Regularis monopetala pericarpio unicap-
fulari

Heisterum. Arbor ex legione secunda polycotyledo-
num, flore perfecto quinquifido, capsula bi-
loculari.

Ludvigium. Monopetala regularis, pentanthera mo-
nostyla, capsula bifariam dehiscente bilocu-
lari.

Tournefortium. Arbor flore monopetalo regulari in-
fundibuliformi.

Magnolium. Arbor calice externo et interno flore
monopetalo.

Linnaeum. Pentandria monogynia.

§. V.

G E N U S

Genus stabilitum est a Linnaeo et Ludvigio

Cinchona L. *Quinquina* Condam. Act. gall. 1738.

Cal. Perianthium monophyllum, quinquefidum mi-
nimum persistens

Cor. Monopetala, infundibuliformis. Tubus cy-
lindraceus, longus. Limbus patulus quinque-
fidus, ferratus acutus.

Stam. Filamenta quinque minima. Antherae oblon-
gae intra tubum corollae.

Pist. Germen subrotundum, infra receptaculum flo-

ris. Stylus longitudine corollae. Stigma crassiusculum oblongum simplex (a)

Peric. Capsula subrotunda, calice coronata a basi versus apicem bifariam dehiscens.

Sem. plurima oblonga compressa marginata

Obs. Flos interdum demit quintam partem numeri in singulis partibus.

§. VI.

SPECIES.

An plures dentur *Cinchonae* species adhuc sub iudice lis est, et spes est, daturum de his certiora D. de Lussieu siquidem, ut animus erat, Loxam venerit (b) sed, nisi me omnia fallunt, haecenus hocce argumentum illustrantia, nec in numerum plantarum rariorum, quas ille literis et actis Parisinis inseruit, invenio. Afferit quidem de la *Condamine*, Peruanis tres numerari diversas species

Cinchona cortice albido

- - - - luteo

- - - - rubro

- a) Albidam praeditam magis esse foliis rotundis non splendentibus asperiusculis floribus albidioribus seminibus maioribus. Crescere hanc in sum-

(a) Simplex stigma assumit LINNAEVS, LVDVIG contra stigma tripartitum: quamvis clare patet ex icone stigma duobus divisum lobis.

(b) L'histoir. de l'Acad. R. 1738 p. 229.

summitatibus montium a ceteris separatam, quum reliquae invicem mixtae crescant, nulliusque corticem ab incolis putari virtutis.

- b) Duas vero ultimas species, excepto corticum colore non solum quo ad totam fructificationem, sed virtutes etiam inter se plane convenire, quid! quod? cortices arboris eiusdem differre. Trunci corticem crassum admodum esse, latitudine volam manus aliquando aequantem, in cannulas non convolutum, profundis vero sulcis saepe exaratum. Contra vero cortex e ramis detractus secundum WERLHOFIUM (a) in cannulas convolutus est mediocriter crassus, maxime nunc in usu, a MORTONO vero olim commendatus. Ille radicibus decorticatus secundum GEOFFROI (b) in frustulis tenuibus minutim concisis interne flavescentibus, externe canescentibus ad nos adfertur. Quum autem ex consideratione corticis sola ad specierum differentiam concludi nequeat, adhuc sumus incerti, an plures dentur CINCHONAE verae species; quod autopticam Botanici analyfin requirit, quam sedulo a D. de Lussieu expectamus.

§. VII.

Antequam verum CINCHONAE genus innotuit ex relatione D. de la CONDAMIN. modo hae, modo illae

(a) Werlhof observat. de febr. p. 85.

(b) Geoffroi M. M. tom. 2. p. 179.

illae arbores ex ignorantia quadam pro vera CINCHONA ex Americanis sunt translatae Europam, dummodo partim vel nomine, vel forma cum vera arbore convenerint. Ex his se offert.

- 1) Chinae radix officinarum, quoque Americanis China dicta, quae autem secundum LINNAEVM species Smilacis et secundum eius characterem Dioecia hexandria est. (a)
- 2) Cortex cascarillae. Peruanis quoque dicta vera Chinae arbor. Quae autem ad genus Clutiae et Dioecia gynandria. (b)
- 3) Cassia coryophyllata, quae secundum LINNAEVM ad Myrtum refertur et icosandria monogynia est. (c)

Cuius cortice secundum BLEGNY (d) usi sunt quidam impostores, cum cortice ceraforum in aqua aloe impraegnata macerato, eundem mifcentes.

- 4) 1754 Excellentiss. HEISTERVS accepit plantam ex horto Amstelodamensi nomine Cinchona. Verum huic generi a LINNAEO in Gener. Plant. capsula subrotunda bilocularis adscribitur, qualis haec non est, sed trilocularis. Floruit haec hyeme in hibernaculo nostro, sed flos ita fuit exiguus,

(a) Vid. Linnaei M. M. p. 163.

(b) Ibid. p. 166.

(c) Ibid. p. 78.

(d) Blegny Remed. Anglois. p. m. 22.

guus, ut calicem et petala videre non potuerim. Hinc forte est planta apetalos, stamina etiam non examinare potui ob parvitatem.

§. VIII.

Quae itaque recensitae arbores cum ne genere quidem conveniant, olim verum in usum promiscue ex quadam loci praesertim natalis incertitudine tractae sint, factum est, ut cortex noster multis variisque obnoxius fuerit fati, dum eventuum felicitate primum clarus, cepit tamen evilesce, et hoc potissimum ex mercantium fraude, qui ob illius pretium ingens arte vel mangonio cum huius vel illius arboris cortice tentarunt augere, et medicamentum hocce in febribus alias divinum, iners plane, ne dicam, nocivum reddere. Et haec mea sententia potissimum est causa, quare multi doctissimi alias viri huncce corticem execrati et detestati sunt, quid quod publicis scriptis de plane supprimendo eius usu sedulo cogitarunt.

§. IX.

Proximum iam est, ut absoluta **CINCHONAE** historia naturali corticis illius partes constitutivas ex instituendis experimentis chemicis ostendere deberem, quod autem ere superfluum iudico, praesertim cum haec a NEVMANNO, GEOFR OI, HERMANNO aliisque Mater. Medicae autoribus circa corticem nostrum iamiam exacte instituta clareque memoriae mandata sunt. Quare ne nimis longus sim ex Cel. FRIED. CAR-

C

THEV.

THEVSEI fundamentis Mater. Medic. brevibus partes illius constitutivas heic inferam.

§. X.

Affirmat nimirum autor, praeter copiosas partes terreas et valde activam substantiam fixam gummeo-resinosam, nullum amplius principium consideratione dignum analyfi chemica in cortice peruviano detegi. Mucido aromaticum odorem, tritura praesertim accedente, partium quoque volatilium praesentiam prodere, ast has ipsas paucissimas valde debiles et nullius itaque sub virium explicatione momenti esse. Oleum essentiale prorsus deficere: nam quicquid igne sicco ac violento expellatur, non essentiale sed empyreumaticum esse, ex destructa demum substantia fixa resinosa, interveniente insigni partium metamorphosi produci. Libram corticis integram observante NEVMANNO binas solummodo drachmas huius olei et tres circiter uncias liquidi spirituosi aqueo-aciduli fundere. Caput mortuum in vase aperto calcinatum et aqua postmodum elixivatum vix drachmam unam, immo saepius duos duntaxat scrupulos salis fixi alcalici suppeditare. Porro ubi loquitur autor de partibus corticis gummosis et resinosis, affirmat: illas intime et arctissime inter se cohaerere, quare nec spiritu nec aqua plane a se invicem separari possint. Clarissimum PHIL. ANDR. BOEHMERVM ex uncia corticis una duas ferme drachmas extr. aquos. primi et drachmam unam extr. spirituos. primi impetrasse, cum neque NEVMANNVS neque ipse, licet examini-

bus

bus bis susceptis, tantam extracti utriusque quantitatem colligere potuisset. Quam autem notabilem quantitatum discrepantiam a diversa corticis bonitate dependere credit.

§. XI.

Concludit itaque ex institutis examinibus autor, quod partes resinosae maiori quantitate, quam gummosae naturalem corticis peruviani mixtionem ingredientur: et hae magis amari, illae vero magis styptici austeri saporis rationem in se contineant. Quod secundo substantia gummea praecipue abstergendo ac mitius roborando; resinosa autem validius adstringendo in corpore operetur, et priori itaque in genere potentior existat. Et quod ultimo decantissima corticis virtus febrifuga, quam plurimorum Medicorum opinione, quodam fundamento sed unice memorata abstersione ac valida imprimis adstrictione nitatur febribusque rebellibus profligandis unice sufficiat.

§. XII.

DESCRIPTIO FEBRIS LENTAE

Praemissa igitur disquisitione Botanica et Chemica, nunc ad specialiore[m] corticis usum in febribus lentis me convertam. Nam a meo alienum est proposito, omnes febres tam intermittentes quam chronicas hic delineare. Ordo vero requirit, ut ante omnia claram atque distinctam praemittam febris lentae descriptionem, ex qua eo melius sequentia intelligi

possunt. Intelligimus vero per febrem lentam, illum statum corporis humani, in quo calor praeter naturalis, lenis tamen, aliquot inprimis post pastum horis exacerbari solitus, per longum tempus durat, coniunctus cum insigni corporis contabescencia et virium languore.

§. XIII.

DIFFERENTIA AB ALIIS FEBRIBVS

Data igitur notione clara atque distincta, meum erit, illas adducere adfectiones, ex quibus perspicue videri potest, quomodo differat lenta ab aliis febribus. Magnum intercedit discrimen inter febres lentas et intermittentes, nam febris intermittens est calor praeternaturalis a motu cordis et arteriarum frequentiore dependens, et cum nullo ordinarie periculo est coniuncta. Duplex namque in hac febre deprehenditur motus diversae indolis, qui diversum exerit effectum. Vnus, qui a peripheria ad centrum vergit, alter vero qui a centro ad peripheriam tendit, hosque motus excipit plenaria apyrexia. Febris vero lenta est species continuae, et haec secumfert symptomata: nunquam penitus intermittit, sed remittit, inprimis post pastum ingravescit, pulsus est celer et debilis, corpus emarcescit et vires languent, denique tandem in alium dirum, nisi tempestive medicamentis antifebrilibus succurratur, morbum, febrem nempe hecticam mutatur, ubi in summo vitae discrimine aegrotus est positus.

§. XIII.

§. XIII.

CAVSSAE

Inter causas, quae huic febri praebent ansam, merito referuntur febres intermittentes praegressae et intempestive per adstringentia suppressae, aliaeque continuae mala methodo tractatae, ubi materia morbi nondum satis digesta, correcta aut evacuata, ubi humores illi spissi viscidique remoram faciunt circuitui sanguinis et obstructionibus visceris alicuius vitalis occasionem dant, ex quibus dein dirus oritur morbus, qui dicitur febris hectica. Causam etiam praebent vel defectus vel excessus excretionum naturalium. Transpiratio cutanea suppressa, ubi omnes humores noxii, viscidi superfluique in corpore retinentur, qui totam sanguinis massam inquinant et inordinatum eius circuitum reddunt. Ad alteram classē pertinent haemorrhagiae nimiae perpressae, ubi aegroti vires perdiderunt, et vasa inanita collabuntur cavitatesque suas amittunt. Ad hunc morbum inducendum etiam pertinent animi affectus vehementiores in primis ira, terror, moestitia, vigiliae nimiae alaeque causae plures, quae spasmodice constringunt partes externas, qua constrictione sanguis a peripheria ad centrum propellitur, et omnis generis excretiones supprimuntur, haec disponunt maxime ad morbos, qui ab excretionibus sanguinis sufflaminatis proveniunt, ideoque ad febrem lentam. Variolae et morbilli male tractati etiam in hunc censum sunt referendi. Ex causis igitur in medium prolatis, quae hanc inducunt

febrem lentam, haud difficile est iudicatu, cur febris lenta adeo facile in hecticam mutari potest. Nam febris lenta, uti iam antea dixi, originem plerumque suam trahit ab alio morbo praecedente mala methodo tractato, in quo sanguis a materia peccante est inquinatus. Haec materia crasin eius destruit et spissiore reddit, vasa ultima obstruit, exinde denique ille producitur morbus, qui dicitur febris hectica, quae tam multos homines lenta tabe consumptos morti tradit.

§. XV.

AN FEBRIS INTERMITTENS PRAESTET

V S V M ?

Si quaestio movetur, an febris intermittens magis salutarem quam noxium edat plerumque effectum? affirmativam ego amplector sententiam. In febribus enim intermittentibus alternans spastica fibrarum commotio sanguinis circulum vehementiorem vividiorumque reddit, eoque ipso efficit ut tenaces viscidae ac immeabiles in sanguine haerentes materiae resolvantur, attenuentur aptaeque reddantur ut percutis poros renumque canaliculos expelli possint, halituosae vero subtiles et acrimonia peccantes particulae felici effectu per sudorem paroxysmum febrilem excipientem excernuntur et e corpore e limenantur. Quis itaque non videt febrem intermittentem esse sui ipsius medelam, dum sui causam removet. Febrem intermittentem dico, nam ipsa haec intermissio et cessatio

satio motuum praeternaturalium efficit ut vires conser-
ventur et amissae sub paroxysmo si non perfecte ex
parte tamen recuperentur. Hinc superata febris in-
termittente saepe audimus homines exclamantes;
Der Mensch ist nach dem Fieber recht gesund gewor-
den, vel Die Natur hat sich bey ihm nach dieser
Krankheit gesetzt. Interim non negamus neque
molestia neque omni periculo carere febres intermit-
tentes, quare medici officium requirit pro circum-
stantiarum diversitate diversa medicina praeparata
prius et dein expulsa materia peccante praeternatura-
les motus compescere, quod uti in vulgus notum est
melius quam per corticem peruvianum fieri nequit.

§. XVI.

DE FEBRE LENTA

Alia longe est facies febris lentae. Pertinet e-
nim ad continuarum familiam. Propterea vires amif-
sae non sicuti in intermittentibus, interposita quiete et
apyrexia, recuperantur, sed sensim sensimque pereunt,
quae vero spes est febris superandae deficientibus
viribus ad id necessariis. Accedit, quod calor ille
et sudor febrilis liquidissima ex nostro sanguine dissi-
pet. Calore enim aucto, mobilissimam illam sangui-
nis partem cito dissipari haud difficile est iudicatu.
Haec itaque consumptio liquidorum reliquam massam
siccat, densat et in immeabilem materiam conglutinat.
Aquosa enim et tenuissima illa pars sanguinis e cor-
pore eliminatur, hinc residuus sanguis aqua, fero-
que

que orbatus quae antea cum sanguine mixta horum impediverat adunationem, siccatur, redditur densior, difficulter deinde per vasa movetur, unde viscerum infarctus et obstructions non possunt non originem trahere, quae febrem hecticam comitem habent, donec tandem totum corpus sudoribus diffuat vel diarrhoeis colliquatum exhaustis viribus pereat. Tardus esse solet hic, sed certus semper ac funestus febris hecticae exitus. Quanta quaeso inter febrem lentam et intermittentem differentia. Liceat iam ex illa sic concludere: si cortex peruvianus in febribus intermittentibus laudabilem effectum edit, quae tamen plerumque ita comparatae sunt ut magis salutare dici mereantur quam periculosae, sequitur ut multo maiori cum fructu in febribus lentis adhibeatur. Ad antecedens nostri ratiocinii quod attinet illud a nemine hodie in dubium vocatur, et consequentia nititur modo enarrata utriusque febris intermittens ac lentae differentia. Cur enim dubitare vellemus febrem suppressere quae hecticam lethalem pedissequam habet, vel calorem extinguere quo cum succis laudabilibus vires perduntur.

§. XVII.

QVOMODO CORTEX VSVRPANDVS.

Cortex ille chinae, quoniam non modo amaritiam, qua acidum vitiosum tam in lentis quam intermittibus corrigitur et blandior stimulus sanguini conciliatur, habet, sed etiam elementum genus nervosum

vosum imbecille, et ad novam febris materiam progignendi primum roborandi obtinet aptum aliis antifebrilibus recte antepositur. Auspicata huius remedii operatio sequitur si pulsus, qui antea erat celer et debilis vegetius et robustius micare incipit. Hoc etiam accidit in robustis secunda valetudine utentibus hominibus exhibitae portione corticis illius. Nec non in stomachi vitis praestantissimum exserit effectum dosi refractiori ob vim subtilem tonicam, quae ipsi inest, tonum enim dat membranis ventriculi, ad frequentiore motum stimulat peristalticum, maiorem liquoris gastrici affluxum excitat, ex hoc sequitur bona digestio, concoctio ciborum et praestantissima chylicatio. Pro ratione etiam circumstantiarum, si aestus nimis aegrotum urget cum nitro naturae amicissimo, ut fervorem exstinguat, et cutis poros relaxando liberorem efficiat perspirationem, ob tenacitatem humorum cum terra foliata Tartari, quae optimum est incidens, resolvens quae in illis adhibetur morbis ab obstructione ortis, et ad alvum obtinendam lubricam cum rhabarbaro combinari potest. Sed si aegroti pulveres plane abhorrent cortex in infuso cum aqua et vino rhenano parato propinari potest. Non solum Ill. Praeses huius corticis usum in febribus lentis propria experientia comprobatum invenit, sed etiam celeberrimi et in praxi Medica felicissimi Medici quorum primus mihi in mentem venit *Morton* in phthisiolog. c. 12 p. 127 ubi sequentia exstant verba. „Phthisis a „ nulla alia febre frequentius, quam ab intermittenti-

D

„tibus

„ tibus originem ducit, maxime ubi ob efficacium
 „ medicamentorum neglectum chronica evadit; ab
 „ eiusmodi autem phth. si plures solo cortice curavi
 „ aliis medelis insanabiles, *Hamilton* in tractatu de
 „ Praxeos regulis p. 35 huic adsentit et ibi inveni-
 „ untur hae laudes corticis peruviani in hectico ca-
 „ lore in quem febris nonnunquam desinit vix quic-
 „ quam praestantius! Celeberrimus anglorum dum vi-
 „ veret medicus *Mead* in monitis et praeceptis Me-
 „ dicis p. 30 ita pronunciat. His omnibus nobile il-
 „ lud antidotum cortex Peruvianus opitulabitur.
 „ Ac vir denique mea laude superior *Werlhofius* in
 „ observationibus de febribus p. 53 § VI scribit. Quod
 „ si vero chronici affectus ex materia nati, vel cum
 „ eadem adhuc misti sunt, vix est, quod cum corticis
 „ virtute comparari possit.

S V F F I C I A T.

V I R O

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

IOANNI GODOFREDO LUDOVICO
LINDEMANN

HONORVM DOCTORALIVM CANDIDATO

DIGNISSIMO

S. P. D.

IO. CONRADVS BERG,

HAMBVRG.

Med. Cult. Opp.

Arduam sane et ob intellectus nostri limites tota vita non exhauriendam esse artem medicam, docet notum illud Antesignani nostri effatum: vita brevis, ars longa. Quae cum ita fini, quilibet sana ratione ductus hocce studium amplecti haereret, nisi maxima simul exinde nasceretur totius generis humani utilitas, quae adco perspicua est, ut nemo illam negare audeat. Minime itaque vana et irrita habenda est opera illorum, qui huic scientiae incumbunt, sed potius omni laude et honore digni putandi sunt veri et strenui artis salutaris cultores. Inter hos Tercero Amice acutumatissime! qui praestan-

tiā in medicinae perspicuus animam bono auspicio ad hanc applicasti, et indefesso studio immensus eius partes ita absolvisti, ut ad summum in hac arte dignitatem capescendam a spectatissima facultate medica aptus iudicatus sis. Familiaritati nostrae, cuius memoria semper grata mihi esto, nihil magis erit consentaneum, quam ut meam ex hoc TVO honore perceptam laetitiam publice declarem, et insuper de Dissertationis TVAE novo et maxime utili argumento, quod certo certius memoriam nunquam interituram TIBI conciliabit; ex animo gratuler. Adsit porro summum Numen conatibus TVIS in aegrotorum solamen susceptis et largiatur TIBI valetudinem ad seros annos haud interruptam, quo uberiores adhuc solertiae fructus capere possis. Vale Amice suavissime! et absens amicitiae memor sis rogo. Dab. Helmstadii d. VII Octob. A. O. R. MDCCLVII.

PRAE NOBILISSIMO

AC DOCTISSIMO

DOMINO DOCTORANDO

S. P. D.

CHRISTOPH. AVGVST. FRANZ

HEVMANN

BRVN. OVICENS.

M. C. Opp.

*Partes opponentis, quas mihi demandasti, eo lubentius
suscipio, quo maiori semper flagravi cupiditate, doctissimis
TVIS interesse colloquiis et doctrinam TVAM, quae sane
est praeclarissima, hoc modo in meos conferre usus. Pluribus*

D 3

bic

*hic in laudes TVAS VIR PRÆENOBILISSIME, excurrere
esset supervacaneum, quum amplae TVAE atque solidae doctri-
nae publicum orbi litterato exhibens specimen meo haud indi-
ges præconio. Merita ergo iam iam industriae TVAE
atque eruditionis TIBI conferuntur præmia, quod fausto ut e-
veniat auspicio, summa est meorum votorum. Quod reli-
quum, de honoribus hisce dignissimis feliciter capeffendis ex
animo TIBI gratulor, atque exoptatum felicitatis TVAE
progressum candido pectore apprecor. Me vero ulteriori
TVO amoris favorique habeas commendatissimum, enixe abs.*

TE. peto. Vale. scrib. Athenis ad

Elmum d. VII. Octob.

MDCCLVII

V I R O

PRAECELLISSIMO ATQUE DOCTISSIMO

CANDIDATO HONORVM DOCTORALIVM

DIGNISSIMO

AMICO ET FAVTORI OPTIMO

S. P. D.

ANTONIUS FRIEDERICVS

STOCKHAVSEN

M. C. Opp.

*Illud Helmontii: multa scientia et pauca medica-
menta medicum nobilitant, in TE quoque praestantissime a-
mice reperiri testes habeo quam plurimos. Publicum eviden-
tissimumque huius rei testimonium perhibet scriptum tuum
inarguere quod nunc coronidis loco studiis tuis ante tres et
quod ex octo annos in iulia hac celeberrima abs TE inbeca-
tis, feliciter imponis. In amplum excurrerem campum, si
breuem duntaxat cunium, quae te ornant, virtutum, doctrinae-
que*

que, quam in medicina TIBI summo studio comparasti, rationem instituire vellem; ast quoniam aures tuas mihi benecolas gravare sit verendum, hoc potius intermittam. Sufficiat mihi dulce exclamasse dictum: Vino vendibili non opus est suspenfa haedera. Praecor ceterum divinum numen, velit TE quam diutissime sartum tectumque ab omni periculo conservare, praxinque medicam TIBI satis fervidam et felicem largiri; ita ut omnes in posterum TVI conatus atque labores ex voto succedant TIBI, bono autem publico, aegrotantibus praecipue miseris sint fausti atque salutares. Ita valeas, Vir prae nobilissime, ac memoriam mei, deditissimi TIBI, nec unquam ex animo penas. Scribebam Helmstadii. d.

VII. Octobr. MDCCLVII.